

УДК 351.74 Олена Юріївна САЛМАНОВА, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права і процесу факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Харків; ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6376-1160>

ЩОДО СУТНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Національна поліція України як центральний орган виконавчої влади наділена широким спектром адміністративно-юрисдикційних повноважень: її діяльність поширюється на значне коло охоронюваних суспільних відно- син; має великий обсяг прав щодо вирішення адміністративно-правових спорів (конфліктів), щодо накладання адміністративних стягнень порівняно з іншими суб'єктами адміністративної юрисдикції (крім суду); визначена нормативно-правовими актами підвідомчість щодо розгляду адміністративних Сучасні проблеми адміністративного права та процесу. Харків, 2017 19 справ; надано право здійснювати спрощене провадження в справах про ад- міністративні правопорушення (накладати адміністративні стягнення на мі- сці вчинення правопорушення). Крім того, віднесення науковцями прова- джень із розгляду скарг громадян та дисциплінарного провадження до ад- міністративно-юрисдикційних дозволяє визначати застосування дисциплі- нарних санкцій до поліцейських за дисциплінарні проступки та, як наслі- док, розгляд скарги громадянина як адміністративно-юрисдикційну діяль- ність, а накази про накладення дисциплінарних стягнень – як (дещо умовно) адміністративно-юрисдикційні акти. Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції, на жаль, як вид адміністративної діяльності не називається такою у Законі України «Про Національну поліцію», а тільки розуміється через перелік повноважень що- до здійснення провадження в у справах про адміністративні правопорушен- ня. Більш того, вказаний закон взагалі не закріплює поняття «адміністрати- вна діяльність поліції» (і в цьому є його певний недолік), хоча ст. 23 закону розмежовує види діяльності поліції на превентивну, профілактичну, охо- ронну, оперативно-розшукову; а ст. 25 закону – адміністративно-аналітичну (щодо створення баз даних) [1]. На думку С. М. Гусарова, особлива роль адміністративної діяльності полягає у можливості «безпосередньо втручатися в ситуацію, припиняти небезпечні дії суб'єкта, усувати причини й умови, що можуть призвести до тяжких наслідків, захищати належним чином права громадян та держави» [4, с. 74]. Аналіз відповідних положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, Закону України «Про Національну поліцію», Дисципліна- рного статуту ОВС, відомчих нормативно-правових актів НПУ та МВС України, невеликого кола наукових досліджень адміністративної діяльності поліцейських дозволяє виокремити такі особливості їх адміністративно- юрисдикційної діяльності: – адміністративно- юрисдикційна діяльність Національної поліції здійснюється на виконання завдань і функцій, покладених відповідними но- рмативно-правовими актами; – адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції, як і будь-яка ін- ша її діяльність, є підзаконною, здійснюється на основі і на виконання За- кону. Уповноважені посадові особи поліції мають діяти суворо у «правово- му полі», недотримання вимог законності спричиняє визнання адміністра- тивно- юрисдикційного акта нікчемним і, як наслідок, спричиняє його ска- сування; – адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції є офіційною, тоб- то здійснюється від імені держави; – адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції здійснюється спеціально уповноваженими структурними підрозділами НПУ та їх посадо- вими особами (наприклад, патрульна поліція, дільничні офіцери поліції); Сучасні проблеми адміністративного права та процесу. Харків, 2017 20 – адміністративно-юрисдикційна діяльність НПУ завжди має виключно державно-владний характер і здійснюється тільки за спеціально визначеною процедурою. Національна поліція є одним з основних суб'єктів правозасто- совчої діяльності щодо реалізації норм законодавства про адміністративні правопорушення; – під час здійснення юрисдикційних повноважень Національна полі- ція України в особі уповноважених структурних підрозділів і посадових осіб виконує завдання поліції відповідно до ст. 2 Закону України «Про На- ціональну поліцію»: надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини; протидії зло- чинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які

з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Вказані суспільні відносини є об'єктом адміністративно-правової охорони поліції, їх захист забезпечується здійсненням підрозділами НПУ (зокрема, підрозділами патрульної поліції, відділами превентивної діяльності) поліцейських заходів; – адміністративно-юрисдикційні повноваження щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення та винесення відповідних постанов здійснюються одноособово уповноваженими працівниками органів та підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання відповідно до покладених на них повноважень (ст. 222 КУпАП) [3]. Що стосується юрисдикційних повноважень Національної поліції щодо накладення дисциплінарних стягнень, то, на жаль, до теперішнього часу Дисциплінарний статут Національної поліції [2], заявлений у ЗУ «Про Національну поліцію» як вже існуючий (ст. 19), з моменту відкликання його проекту у квітні 2016 року більше у Верховній Раді не реєструвався, адже вказана стаття 19 ЗУ «Про Національну поліцію», яка наголошує, що «підстави та порядок притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності, а також застосування до поліцейських заохочень визначаються Дисциплінарним статутом Національної поліції України, що затверджується законом», не працює. Замість неї продовжена дія Дисциплінарного статуту ОВС, який на тепер є чинним, але останні зміни до нього вносилися у 2013 році, і про Національну поліцію у ньому навіть не згадується [6, с. 201]. Таким чином, адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України зумовлена та визначається завданнями, функціями і характером юрисдикційної діяльності Національної поліції та МВС України і є частиною їх виконавчо-розпорядчої діяльності; спирається на суворе дотримання чинного законодавства, а отже, є підзаконною; виражається в одноособовій формі адміністративної юрисдикції. Ця діяльність дуже складна і різноманітна, її правоохоронний потенціал спрямований на охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидію злочинності, забезпечення законності, надання визначених законом послуг з допомоги особам, які потребують такої допомоги [5, с. 332]. У ході цієї діяльності відбувається реалізація адміністративного законодавства, зокрема, законодавства про Сучасні проблеми адміністративного права та процесу. Харків, 2017 21 адміністративні правопорушення, відомчих нормативно-правових актів НПУ та МВС України. Крім того, потенціал адміністративно-юрисдикційної діяльності використовується органами поліції при забезпеченні публічної безпеки та порядку. Адміністративно-юрисдикційна діяльність дозволяє поліції у встановленій процесуальній формі вирішувати конфліктні ситуації, що виникають, наприклад, під час розгляду скарг громадян. Також цей вид діяльності дає можливість поліцейським в межах їх компетенції застосовувати (за наявності відповідних підстав) різні заходи адміністративного примусу щодо фізичних, у тому числі посадових, а також юридичних осіб. Після ретельного аналізу норм чинного законодавства та наукових поглядів щодо сутності та ознак адміністративно-юрисдикційної діяльності можемо розмежувати адміністративно-юрисдикційну діяльність поліції у «вузькому» та «широкому» розумінні. У «широкому» розумінні адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції включає діяльність щодо здійснення провадження з розгляду скарг громадян, дисциплінарного провадження та провадження в справах про адміністративні правопорушення. У «вузькому розумінні», тобто «безпосередньо» адміністративно-юрисдикційна діяльність – це врегульована нормами законодавства про адміністративні правопорушення специфічна діяльність відповідних структурних підрозділів Національної поліції України щодо виявлення адміністративних правопорушень, їх документування (з можливістю застосування превентивних та примусових поліцейських заходів), розгляду підвідомчих справ, винесення постанов за справою та їх виконання. Поліція застосовує чинні норми до конкретних життєвих ситуацій шляхом прийняття правозастосовного акта, тобто мова йде саме про правозастосовну діяльність [6, с. 203].

Список бібліографічних посилань 1. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення 02.06.2017). 2. Про

Дисциплінарний статут Національної поліції України: проект Закону України від 01.02.2016 реєстр. № 3857 // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58005 (дата звернення 02.06.2017). 3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х в ред. від 04.04.2016 р.] // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/> (дата звернення 02.06.2017). 4. Гусаров С. М. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів внутрішніх справ: дис. ... док-ра юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2009. 462 с. 5. Салманова О. Ю. Особливості та класифікація управлінських юрисдикційних процедур у судах // Форум права. 2013. № 4. С. 330–333. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdfFP_index.htm_2013_4_57.pdf (дата звернення 02.06.2017). 6. Салманова О. Ю. Правові акти в управлінській діяльності Національної поліції України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2016. 455 с. Одержано 12.06.2017